

Allium ursinum
DASLOOK

Iris pseudacorus
GELE LIS

Convallaria majalis
LELIETJE-VAN-DALEN

Digitalis purpurea
VINGERHOEDSKRUID

Wel zestig tot honderd ‘vingerhoedjes’ hangen aan één kant van elke stengel. Vingerhoedskruid is een opvallende plant met paars-rose bloemen. Ze groeien vaak op kapvlaktes in het bos, heidevelden, taluds of braakliggende grond. Het is een inheemse soort in Nederland, al zijn veel exemplaren die je tegenwoordig ziet verwilderde tuinplanten.

Het Latijnse woord *digitalis* betekent vingerhoed. In volksverhalen gebruiken elfjes en kabouters de bloemen als hoofddekse, of als stoeltje om op uit te rusten. De stengels kunnen langer dan één meter worden, soms zelfs 1.80 meter. Het eerste jaar groeien alleen de grijs-viltig behaarde bladeren, in een rozet. Het tweede jaar groeit de stengel waaraan de bloemen komen. De plant bloeit van juni tot september.

Met zijn paars-rose bloemen trekt vingerhoedskruid bestuivers naar zich toe, vooral hommels. Om nectar te drinken verdwijnt de

hommel helemaal in het buisvormige bloemetje. In Nederland is de hommel – nog specifieker: de tuinhommel – de enige bij die de bloem bezoekt. Van alle Nederlandse hommels is dit de soort met de langste tong. Daarmee kan hij bij de kroonbuis waar de nectar ligt opgeslagen. Tuinhommels drinken niet alleen graag nectar bij de bloemen (nectar is hun ‘brandstof’), ook halen ze er stuifmeel voor de larven in hun kolonie. Uit analyse van de stuifmeelklompjes van tuinhommels blijkt dat gemiddeld 12,5 procent van hun stuifmeel afkomstig is van vingerhoedskruid. In Colombia en Costa Rica, waar de plant tweehonderd jaar geleden door mensen mee naartoe werd genomen, wordt de plant ook bevrucht door kolibries. De kroonbuis is daar veel langer geworden dan bij ‘ons’ vingerhoedskruid: de plant heeft zich aangepast aan zijn bestuivers.

In elke bloemkroon zijn donkerrode, witomrande vlekjes te zien, het zogenoemde

‘honingmerk’. Dit is een soort bewegwijzering voor insecten naar de nectar toe. Vaak zijn honingmerken ultraviolet en daardoor onzichtbaar voor mensen, maar bij vingerhoedskruid is dit dus anders. De vorm van de bloemkroon helpt bij de bevruchting van de plant. Als de hommel zich in de kroon wringt, komt hij in aanraking met de voortplantingsorganen van de plant. Met zijn rug waar stuifmeel van eerder bezochte bloemen aan zit, beweegt hij langs de stamper, die hij zo bevrucht.

Eerst gaan de onderste bloemen van vingerhoedskruid open, vervolgens steeds hogere bloemen. Op die manier bezoeken hommels de bloem ook: ze beginnen altijd onderaan en werken de plant af naar boven. Als ze klaar zijn, zitten ze helemaal onder het stuifmeel en beginnen ze bij een volgende plant weer onderaan, waarmee ze die bestuiven. Zo beschermt de bloem zichzelf

tegen zelfbevruchting. De onderste bloemen zijn namelijk het oudst en vrouwelijk: de meeldraden zijn dan verwelkt en de stempel is opengespleten en ontvankelijk voor stuifmeel. De bovenste bloemen zijn jonger en mannelijk. De meeldraden van die bloemen bevatten volop stuifmeel.

Als de bloemen zijn uitgebloeid ontstaan er doosvruchten die veel zaden bevatten. Tijdens het rijpen verkleuren de doosvruchten van groen naar zwart.

Vingerhoedskruid staat bekend om zijn giftigheid: alle delen van de plant zijn giftig. Om die reden werd hij in de middeleeuwen niet medicinaal gebruikt. De bladeren bevatten digitoxine, een stof die gebruikt wordt bij de behandeling van hartritmestoornissen. Nog steeds wordt vingerhoedskruid om die reden voor geneeskundige toepassingen gekweekt. De dosering dient heel secuur afgewogen te worden: een overdosis is snel gegeven.